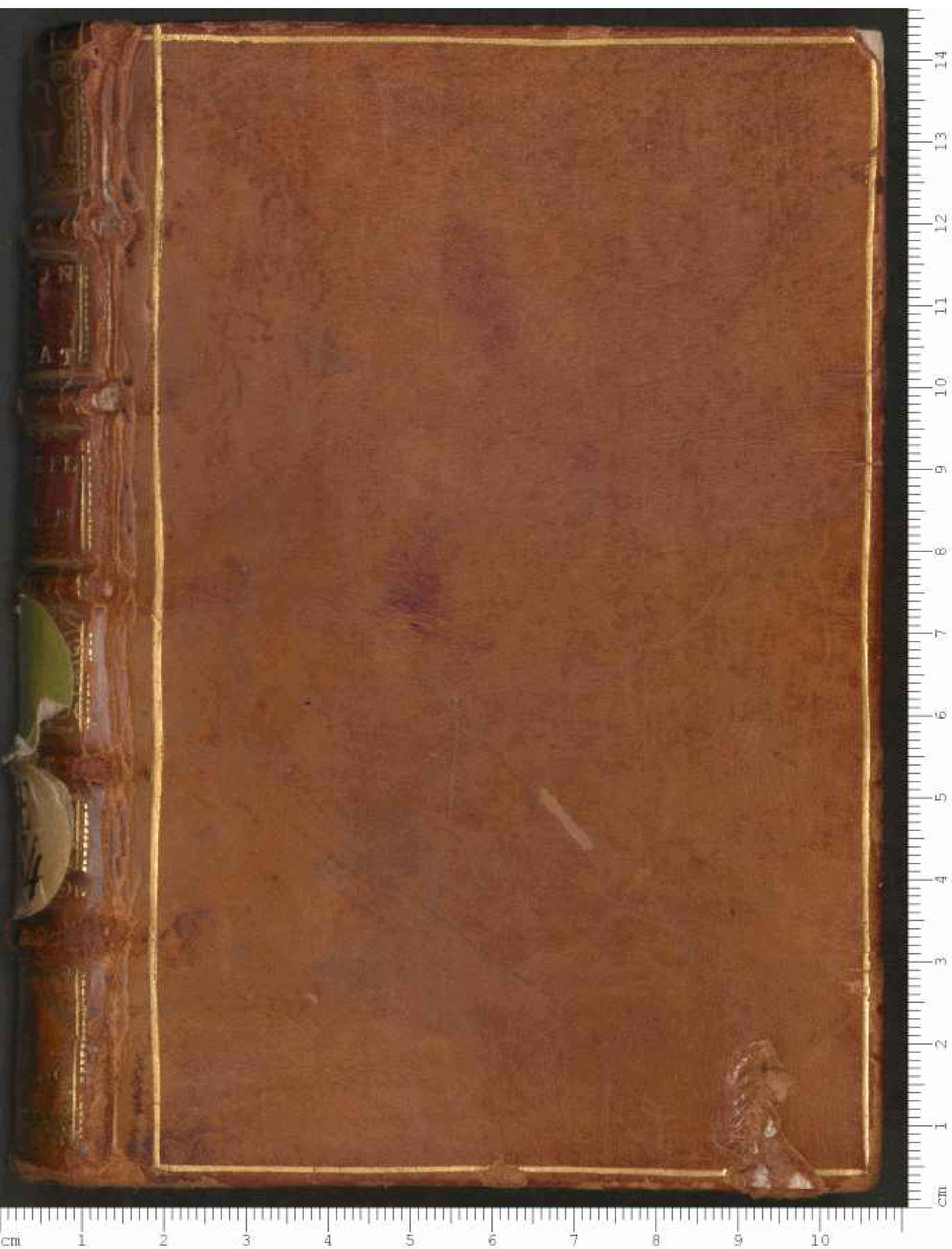
GERSON
DE
IMIT AT

MIRABIL
ROMÆ

Mirabilia Romanę urbis.

Murus urbis habet trecentas sexaginta et unā turres. Propugnacula sex milia et nonagīta. et xxij. miliaria porticularia. In circuitu vero sunt. xxij. exceptis trāstiberim et ciuitate leonina. et porticu sancti Petri. ubi sunt viginti miliaria.

De portis infra urbem.

Porte inclite sunt hec. Porta capena q̄ dicitur sancti Pauli. Porta Apia quę ducit ad domīe quo vadis. Porta latina ubi sanctus Johannes fuit missus in oleo. Porta metioni ubi riuulus influit urbem. Porta asinaria in laterano. Porta lauicana q̄ maior est quę est iuxta sctām crucem in Hierusalē. Porta taurina vel tyburtina. que dicit̄ sancti laurētij. Porta numētana. q̄ vadit ad sctā3 Agnetā ꝟginē. Porta salaria quę vadit versus sabinā. Porta pincina. quę est circa ecclesiaz sancti Felicis. Porta flaminia q̄ est circa ecclīam sctē Marię de populo. Porta Colina

que est ɔtra templū Adriani supra pontem.

¶De portis transtiberim.

¶Porte transtiberī sunt tres. scꝫ porta septimana vbi .v. laudes facte fuerūt Octauiano impatori. Porta aurea scꝫ scti̅ Pancracii porta portuensis. In porticu scti̅ Petri sunt due porte scꝫ porta castelli scti̅ angeli ⁊ porta viridaria.

¶De montibus infra vrbem.

¶Mons Janicul⁹ vbi ē sctūs Petrus. mōs thaurin⁹ qui dicit̄ ianitarius mons auentinus vbi est ecclesia sancte sabinę. mons quirinalis qa ibi stabant quirites vbi est ecclesia sancti Stephani quę dicit̄ in celiomonte. mons torpeia vel capitoliū vbi est palacium senatoꝝ. mons palatin⁹ vbi est palaciū maij. Mons inquilinus super alios montes dicit̄ vbi ē basilica scte̅ Marię maioris. mōs rinalis vbi est ecclia scte̅ Agethe vbi Virgili⁹ captus fuit a Romanis qui inuisibiliter exiens a carcere perrexit Neapolim.

¶De pontibus vrbis.

põtes sunt isti põs adriani vł iudeoꝝ· pons fabiani iuxta p̄fatum pontē. pons gratiani· pons senatoꝝ põs theodosij ⁊ põs valētini·

¶ Palacia imperatoꝝ sunt hęc·

¶ Palaciū magnū in mōte palatino· palaciū senatuū ꝓpe sanctū Sixtū· Palaciū Claudij inter coliseū ⁊ sanctū petrū ad vincula. Palaciū Cōstantini in laterano· Palaciū Romuli inter sanctā Mariā nouā ⁊ cosmā: vbi sunt se edes pietatis ⁊ ꝯcordie vbi posuit Romulus suā statuā dicēs· hęc statua nō cadet donec ꝟgo pariet· ⁊ stati cū beata ꝟgo peperit statua corruit· palaciū traiani vbi est colūna cc· passuū· palaciū siluestri· palaciū antonij· vbi est alia colūna· cxxiiii· passuū· palaciū neronis· vbi ē angulea sancti petri. palaciū Octauiani ad· s· Laurentium in lucina·

¶ De Arcubus triumphalibus.

¶ Arcus triūphales sunt hij q̄ fiebāt alicui imꝑatori redeunti· sub quib⁹ cū honore ducebāt a senatorib⁹ ⁊ ei⁹ victoria ad memoriam

eoꝝ in arcu sculpebaꝰ· Arcus Theodosij. va
lentini ⁊ gratiani imperatoꝝ· ad sctm̄ Vituz
Arcus Constātini impatoris iuxta Coliseū·
Arcus. vij· lucernaꝝ Titi ⁊ Vespasiani. vbi
est cādelabrū Moysi cū archa habens septez
brachia ī pede turris calculatorie· Arcus Iu-
lij ⁊ senatoris ad sctām Mariā nouā· Arcus
Octauiani impatoris ad sanctū laurentium
in lucina. Arcus Antonij ad columnam·

¶ De Arcubus nō triumphalibus·

¶ Alij sunt Arcus nō triūphales· sed memo-
riales. ut est Arcus pietatis añ sctām Mariā
rotundā. ubi accidit quedā historia de pau-
pere muliere· cuiꝰ filius occisus erat a vicine
sue filio. que petijt ius sibi fieri ab impatore
Traiano parato ire ad exercitum · qui se ius
dixit facturum in reditu· Que respondit for-
san dn̄e nō redibis· qui statī fecit ibi ꝯsistori
um: ⁊ fecit ei ſm qđ petierat. iudicauitq; iu-
uenē homicidā moriturū· quē mulier petijt
sibi reddi. ꝓ recōpensatiōe filij sui mortui qđ

ei factū est. ⁊ mulier fatebat̄ se plenū ius ac-
cepisse. ⁊ mulier ditata ab impatore recessit.

De termis.

Terme dicūt̄ palacia magna hn̄tia maxi-
mas criptas subterraneas. in q̄bus tpe hye-
mali fiebat ignis maxim⁹. Estiuo aūt tpe re
plebant̄ aquis ut curia ī supiorib⁹ cōmorās
magis delectaret̄. qđ in termis Dyocleciani
⁊ maximiani adhuc videri pōt. terme limpie
dis apud. s. Laurentiū ī panispna. terme do-
miciani tiberine sunt retro Mariā rotundā
Terme Alexādrine vbi ē hospitale đ termis

De Theatris.

Theatra sūt ista: theatꝝ titi ⁊ vespasiani ad
cathecūbaz. theatrū Tarquini impatoris ad
septisoliū. theatrū pompei ad. s. Laurentiuz
in damaso. ⁊ est ibi theatrū flāmineum.

De Angulea sancti Petri.

Ibi ē memoria cesaris vbi splēdid⁹ cinis ī
suo sacro fagio idem malo ereo requiescit. ut
sicut eo viuente totus mundus ei subiectus

erat sic ipso mortuo oia corpora mortuoꝝ si/
bi subiacerent vbi in giro mali scriptum est.
Cesar tantus erat quo nullus maior in orbe
Sed in modico nunc tam magnus clauditur
antro. Intra scriptura stat cesaris alia colū/
na. Regia structura quāta nō extat in aula.
Si lapis ē vnus qua fuit arte leuatus. Et si
sunt plures dic vbi ꝯgeries. ¶ De cimiterijs
¶ Cimiteriū calepodij ad. s. Pācraciū Cimi
teriū. s. Agathe. Cimiteriū viti ad portā colo
niam. s. felicis Calixti ad cathecumbas. Ci/
miterium concordiani foris portam latinam
sancte Agnetis. ⁊ alia ꝗ̄plura cimiteria que
in multis locis descendebant per tria milia/
ria vbi sancti abscondebantur.

¶ Loca vbi sancti passi sunt.

¶ Foris portā apiā fuit decollatus. b. Sixt⁹.
xpe dn̄e quo vadis vbi fuit templū martis
ante. s. nereū intus cauati. ad. s. Gregoriū do
mus lucine ⁊ est ibi velum aureum aqua sali
ua. ad. s. Anastasiū vbi decolat⁹ fuit. s. paul⁹.

ortus lucine vbi ē eccl'ia. s. Pauli ⁊ est ibi ꝑpe
amphibiatum vbi ē corda in q̄ iactatum erat
corp⁹. s. Sebastiani q revelauit corp⁹ suū lu-
cine dicēs. inuenies corp⁹ meū pendēs in vi-
co p pedes iuxta stratā q̄ dr via cornelij iux
girolū arcus Romanoꝝ vbi. b. Siluester ⁊ cō
stātin⁹ obligauerūt se ad inde vbi fuit dom⁹
t lluri an martē. terme lāpadis vbi fuit assa-
t⁹. s. Laurē. i panispna palaciū tiburtinū vbi
deci⁹ ⁊ valerian⁹ recesserūt a. b. laurētio mor
tuo. Arc⁹ flāmeus ad pontē iudeoꝝ trāstibe
rim infra palaciū neronis ⁊ templū apollinis
qđ dr. s. petronella an̄ eccl'iaz. s. petri fuit va-
ticanuz vbi vates. i. sacerdotes canebant sua
officia. an̄ tēplū apollinis fuit castrū neronis
vbi nunc ē eccl'ia. s. andree. In fastigio pātbe
onis. i. Marię rotūde fuit pinea erea deaura
ta. q̄ nunc ē an̄ templū. s. petri. q̄ coopta erat
tabulis ereis deauratis ita q̄ a lōge videbat̄
quasi mons aureus. cui⁹ pulchritudo adhuc
partim apparet.

¶ De Templis.

Ante palaciũ alexãdri fuit tẽplũ Eneę ꝛ Põ/pei mire pulchritudinis monumentum vero Pompei qd dicit̃ marmoreũ decẽter ornatuz fuit. oraculũ Apollinis ꝛ eccl'ia scti Uiti fuit secretariũ Neronis. In palacio Antonij ẽ tẽ/plum diui Adriani. In cãpo martis fuit templũ martis in quo eligebant̃ ꝯsules. iiij. kal. Julii ꝛ morabant̃ usqꝫ ad kal. Ja. In hoc tẽ/plo ponebãt Romani rostra nauiũ ut essent spectacula omniũ gentiũ. Iuxta Pantheon erat templum Minerue. Apud Cyriacũ erat templũ veste. In calcari est templuz veneris Monasteriũ Rose fuit castellum Iunonis.

De Capitolio.

Capitoliũ dicit̃ qd erat caput toti⁹ mũdi. in quo ꝯsules ꝛ senatores morabant̃ ad con/sulendũ vrbem. cuius facies coopta erat mu/re altis ꝛ aureis vitro ꝛ auro vndiqꝫ cooper/tus. Infra capitoliũ fuit palaciũ pro magna parte aureũ. lapidibus preciosis ornatũ. qd dicebat̃ valere tertiã partẽ mũdi in quo tot

statue erant imaginū quot sunt mūdi ꝓuin/
cie· ꝛ habebat quelibet imago tintinabulū in
collo ꝑ artē mathematicā dispositū· ut quā/
do aliqua regio po· ro. rebellis efficeret̄ stati
huius ꝓuincie imago vertebat dorsum ima/
gini vrbis ro· que maior erat sup alias tanq̄
dn̄a ꝛ tintinabulū qḋ habebat in collo sona/
bat· Tunc custodes capitolii dicebāt id sena
tui· staticꝫ mittebāt legiōes militū ad expug
nādū ꝓuinciā· erāt in capitolio plura tēpla·
sup arcū erat tēplū cesaris ꝛ veste vbi senato
res ponebāt iuliū cesarē in cathedra· vi· mar
cii· ꝛ ex parte capitolii erat templū Junonis·
Juxta forū publicū erat templuꝫ Herculis in
trapeio ꝛ achillis vbi interfect⁹ est iulius ce/
sar a senatu in loco vbi est ecclesia ara celi: et
fuerunt tēpla simul iuncta· Palaciū Phebi ꝛ
carmetis· vbi Octauian⁹ vidit visionem suā
in celo· Juxta canepariū est templum Jani·
qui erat custos capitolii·

¶ De equis marmoreis·

capitolij

Equi ꝛ hoīes nudi signāt ꝙ tpe impatoris tiberii fuerͤt duo philosophi iuuenes scꝫ praxiteles ꝛ phitias q dixerͤt se esse tāte sapiētie ut qd impator illꝰ absentibꝰ in camera sua diceret ipsi referrēt ꝺ ꝟbo ad ꝟbuꝫ· qꝺ fecerūt ut dixerūt ꝛ nō inde pecuniā petierͤt sꝫ mēoriā sempiternā ita ꝙ phi hērent duos equos marmoreos calcātes terrā q signāt pꝛicipes huiꝰ seculi qꝛ nudi sunt circa equos signat ꝙ altis ꝛ extensis brachiꝫs ꝛ replicatis digitis narrabāt q̄ futura erant ut sic nudi sunt ita scia huiꝰ mōi ī mētibꝰ eoꝝ nuda ꝛ apta erat

¶ De rustico sedente super equum·

¶ Ad lateranū est equus ereus ꝛ deauratus qui dicitͤ caballus Cōstantini· sed non est sic nā q volūt scire verū hoc plegāt· tpe ꝯsulum ꝛ senatoꝝ quidā rex potentissimꝰ ex orientis partibus romā venit multa strage Ro popu lum affligens tunc qdam rusticus armiger· magne fortitudinis· virtutis· ꝛ prudēs· dicit ꝯsulis ꝛ senatoribus· Aunqd si esset aliquis

liberans vos de tribulatiōe ista quid a sena/
tu recipe mereret̄ responderunt qcquid pete
ret obtineret· qui ait illis date mihi.xxx.talē
ta auri ꝛ insup memoriā fieri sempiternam ꝛ
ꝙ equū ereum staturā meā desup facietis.et
ab illis vos in breui liberabo qui dixerunt se
omīa facturos·ille ꝟo ait media nocte surge
tis ꝛ omnes estote armati bene ꝛ stetis infra
muros ī spelūca ꝛ qcquid vobis dixero faci/
etis ꝛ responderūt faciem⁹.rusticus ꝟo ascē/
dit equū suū maximū sine sella tollēsqꝫ falcē
exiuit foras tanqꝫ vellet colligere herbas.vi/
ditqꝫ regē venientē ad arborez ꝓ necessarijs
suis sup quā arborē q̄dā cucumagia sedebat
dulciterqꝫ canebat·rustic⁹ hoc vidēs accessit
ꝓpi⁹ ꝛ socij regis putātes rusticū ꝺ suis esse
clamare sic ceperūt·rustice nō tāgas regē·qꝛ
si tetigeris suspēderis·rustic⁹ ꝟo spretis coꝝ
minis·p fortitudinē regez parue stature cito
arripuit·ꝛ eum subleuans posuit corā se sup
equuz.ꝛ fugit ad vrbē velociter clamās voce

magna ad hostes vrbis in cauernis latitãtes Exite foras interficite exercitũ regis·quoniam ipsuz corã me nũc teneo captũ·q exeũtes ad vocẽ eius multos occiderunt· ⁊ alii in fugam versi sunt·Romani habito triũpho soluerunt ei aurũ qđ petierat. ⁊ fecerunt memoriam eius ⁊ in p̃ntatione statute sue quam posuerunt coram palacio Lateranensi vnum equum ereum ⁊ deauratum· ⁊ staturam ipsius desuper sedentem deauratam·extensa manu dextera.cum qua regem ceperat· ⁊ super caput equi quãdam cucumagiam posuerũt ad cuius cantum victoriam habuerunt·ipsã staturã regis quę parua erat retro ligatã manibus sub equo memorato collocauerunt·

De Coliseo·

Coliseũ fuit tẽplũ solis mire magnitudĩs ⁊ pulchritudinis.diuersis cauernis adaptatũ· ⁊ cooptũ erat cęlo ereo ⁊ deaurato·vbi tonitrua·fulgura· ⁊ choruscatiões fiebãt· ⁊ pluuię mittebant̃ p fistulas plũbeas ⁊ erant ibi

signa supcelestia · ⁊ planete cū sole · ⁊ luna · q̄dri-
drigis vehi videbāť · In medio sedebat dn̄s
phebꝰ deꝰ solis · qui pedes ad terrā vertebat
⁊ caput eiꝰ celū tāgebat · qui palmā in manu
sua tenebat designās ꝙ Roma totū mundū
regebat · post ꝯo multū tpis spaciū btūs Sil
uester iussit templū destrui · ⁊ etiā alia quam
plura ne pegrini venirēt Romā ꝓpter edifi-
cia antiq̄ ⁊ deoꝝ famā · ⁊ nō ꝓpter ecclias san
ctoꝝ trāsirēt multimoda deuotōe · Caput ve
ro ⁊ manꝰ p̄dicti ydoli cū pomo ad palaciū ī
laterano fecit poni in memoriā q̄ palma ⁊ ca
put Samsonis falso vocanť a vulgo · Palaci-
um prefatū erat tēplum turbi p qđ intrabāt
⁊ prefata silatio in querimonia fundebāt tē-
pore ꝯsultuū ⁊ senatorum orationes ·

De sancta Maria rotunda ·

Agrippa prefatꝰ subiugauit Ro · se sclauos
⁊ saxones occidere fecit ⁊ iussit · iiij · legiones
in eius reuocatione tintinabulū statue presi
dis que erat ī tēplo iouis ⁊ minerue sonabat

q̄ꝛ vniuſcuiuſq̄ꝫ regni toti⁹ orbis ſtatua erat in tēplo illo poſita cū tintinabulo ad collum q̄n ſonabat regnū. id cognoſcebant̄ rebelles h⁹ aūt ſtatue p̄ſidis tītinabulū audiēs ſacer/ dos qui erat ī ſpelunca in ebdomada illa nū ciabat ſacerdotibus ſenatores autē legionem hanc prefato Agrippa iniunxerunt ut iret ad perſas ſubiugādo q omīno renuēs et dicens ſe nō poſſe pati tm̄ laborem tandē victus pe/ tijt ꝯſilium trium dieꝝ infra quos q̄daꝫ noc te ex nimio cogitatu fatigatus obdormiuit ꝛ apparuit ei quedā femina q̄ ait aggrippa q̄d cogitas in magno es cogitatu ꝯſolare ꝛ pro/ mitte mihi tēplū quale oſtēdam tibi ꝛ dicam tibi quō eris victurus q dixit faciam dn̄a· il la oſtendit ei in viſione templū rotundū ad modū pātheon· ille vero dixit dn̄a que es tu que reſpondit ego ſum cibellis mater deoꝝ fac mihi libamina ꝛ neptuno q eſt de⁹ mariſ ad honorē meū q̄a tecū erim⁹ ꝛ vīces oēs re/ belles· Agrippa ꝯo ſurgēs hec recitauit ſena

tui ꝛ ciuitates acqeuerūt vbis suis igitͬ cuȝ magno apparatu nauiū ꝛ. v. legiones militū venit ad persas ꝛ eos debellauit. ꝛ posuit sub tributo senatui ro. annuatim. ꝛ rediēs romā fecit tēpluȝ fieri qđ ꝓmiserat ꝛ dedicauit ad honorē cibellis mr̄is deoꝝ. ꝛ īposuit huic nomē pantheon ꝛ fecit statură cibell' deurataȝ quaȝ posuit ī fastigio pantheō suꝑ foramē et cooꝑuit eaȝ mirifico enī tegmīto ereo ꝛ deaurato postea vo multū tp̄is beat⁹ Bonifacius papa vidēs id tēplū tam terribiliter dedicatuȝ ad honorē cibell' añq̄ꝫ xp̄iani pturbarent aliquotiēs a demonib⁹ accessit ad imꝑatoreȝ xp̄ianuȝ rogans eū hoc tēplū sibi tradi qđ imꝑator eidē libēter ꝯcessit. papa vo cuȝ ro. po. i. kal. nouēbris dedicauit idē ꝛ statuit ut ex illo die ro. po. cuȝ ro. pon. ibi ꝯuenirēt ꝛ papa missaȝ celebraret ꝛ pplus cōicaret sicut ī die natal' dn̄i ꝛ eodē die ꝑ vniuersuȝ orbē festum beatę vg. Marię: ꝛ omniū sctōꝝ celebraret.

¶ De Octauiano Imperatore.

Post vero multū tpis senatores vidētes Octauianū tāte pulchritudinis ⁊ psperitatis ⁊ q̄ totū tributariū fecerat dixerunt volumus te adorare. q̄a diuinitas in te est si hoc nō esset nō emergerent tibi prospera. Qui renuens inducias postulauit: ⁊ ad se sibillā Tiburtinam vocari fecit. cui qḋ senatores dixerunt recitauit. ⁊ q̄ spaciū triū dierū petijt ut sibi consuleret. ī qb⁹ artū ieiuniū opata ē. Post tres dies rn̄dit impatori sit iudicij signū tell⁹ sudore madescit. e celo rex venit p secula futur⁹ illico. Postq̄ dixisset hoc celū aptū ē ⁊ splendor maxim⁹ irruit sup eū. viditq̄ ī celo ṽginē pulcherrimā. ⁊ puerū in brachijs tenentē sup altare dei qḋ miraret̄ valde. audiuit vocē dicentē. Hec ara ē filij dei. Qui statī pcidit ī terrā ⁊ adorauit xp̄m venturū. qḋ recitauit senatorib⁹. de quo mirati sunt valde. et fuit hec visio in camera impatoris. vbi nūc ē eccl'a sctē Marie ī capitolio ⁊ ideo vocat̄ sctā Maria Ara celi ⁊ ē eccl'ia fratrū minoꝝ. finis

